

Colocviu Strategic

**UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ȘI SECURITATE**

Nr. 9 (XXI)
Iulie 2004

INTEGRAREA ROMÂNIEI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ. COSTURI ȘI BENEFICII

General de brigadă dr. Traian PIGUI

CONCLUZII

- Modelul economiei de piață s-a dovedit și se dovedește a fi singurul viabil în dezvoltarea statelor și realizarea obiectivelor integrării acestora în Uniunea Europeană.
- Procesul extinderii Uniunii Europene este complicat, costisitor și anevoios. El se desfășoară concomitent cu modernizarea instituțiilor UE și oferă o mare șansă îndeplinirii unuia dintre cele mai mari proiecte ale Europei: unitatea continentului.
- Statele candidate trebuie să rezolve o mulțime de probleme (în primul rând economice) deosebit de importante, care vor simplifica și vor eficientiza procesul de extindere și de integrare.
- Aderarea la Uniunea Europeană, integrarea în structurile economice, politice și militar ale continentului presupune nu dor voință, ci și numeroase costuri. Beneficiile sunt însă totdeauna pe măsură.

1. Contextul general al extinderii Uniunii Europene

Schimbările majore petrecute în Europa de Est după căderea regimurilor totalitare-comuniste au determinat statele din această zonă să adopte modelul economiei de piață, văzând în Uniunea Europeană un sprijin și acordând procesului de integrare în aceasta o importanță majoră, care să conducă la redresarea și relansarea lor din punct de vedere economic.

România nu a făcut și nu face excepție de la această regulă, adoptând prin programele de guvernare din ultimii 14 ani măsuri care să conducă la îndeplinirea criteriilor de aderare de la Copenhaga, stabilindu-se traseul, momentul și condițiile aderării.

După cum este cunoscut, negocierile de preaderare au fost începute în ianuarie 2000, stabilindu-se măsurile necesare de eficiență și competitivitate și, totodată, întărindu-se voința politică în favoarea aderării, acționându-se pentru întărirea conștiinței cetățenilor români că au drepturi egale și depline în Europa.

Desigur, aceste evenimente deosebite în viața statelor noi eliberate de sub dominația comunistă, legate de integrarea lor în Uniunea Europeană nu ar fi fost posibile fără o decizie a oficialităților europene în

privința extinderii Uniunii spre estul și centrul Europei. Decidenții europeni au manifestat un adevărat consens în ceea ce privește posibilitatea lărgirii acesteia, desigur într-un orizont de timp și după îndeplinirea de către statele candidate a unor criterii bine definite (Copenhaga 1993). De remarcat este, de asemenea, faptul că, pe parcursul anilor 1990, însăși Uniunea Europeană a făcut obiectul unor transformări de esență. Ea s-a găsit, pe de o parte, la finalul perioadei de tranziție al celui de-al doilea și al treilea val de lărgire (Grecia 1981, Spania și Portugalia 1985-1986), în plin proces de reunificare a Germaniei, cu eforturile financiare aferente, într-o conjunctură economică nefavorabilă propriilor țări, precum și în plină desfășurare a tratativelor pentru cel de-al treilea val de lărgire spre Nord (finalizate în 1995 prin aderarea Suediei, Finlandei și Austriei). Pe de altă parte, Uniunea Europeană s-a aflat în fața unor priorități și provocări legate de realizarea Pieței Unice Interne și a Uniunii Economice și Monetare. Așa se explică și anumite rețineri ale țărilor membre ale Uniunii Europene la ideile extinderii. Aceste rețineri au putut fi depășite.

Totuși, procesul de lărgire, precum și proiectele de creștere a coeziunii europene au însemnat costuri uriașe, consecința fiind mărirea ponderii acordate criteriului costuri-beneficii în cadrul evaluărilor deciziilor politice care au urmat.

Lărgirea spre Est a fost un subiect care s-a bucurat de o atenție deosebită în mediile europene și el rămâne și astăzi extrem de disputat. Acest lucru este explicabil, întrucât condițiile și premisele lărgirii spre Est sunt total diferite față de cele precedente. Iată câteva considerente din acest punct de vedere:

- aderarea într-un interval redus de timp a unui număr foarte mare de state (11 țări din Europa Centrală și de Est, inclusiv România, Bulgaria, Cipru și Turcia), a necesitat și necesită din partea U.E. eforturi foarte mari, concretizate în monitorizarea performanțelor țărilor candidate pentru îndeplinirea criteriilor de la Copenhaga, începerea simultană a negocierilor de aderare cu cei 11, precum și eforturi financiare pentru susținerea procesului de tranziție din țările respective, respectiv a programelor de preaderare ale acestora;

- situația particulară a țărilor candidate, respectiv de țări în tranziție cu o economie de piață în formare și cu un sistem politic democratic tânăr (14 ani) a necesitat introducerea unor criterii bine definite ce trebuiesc îndeplinite de către candidați, indiferent de rezultatul negocierilor;

- lipsa experienței specifice participării la grupări integraționiste a noilor țări candidate a condus la sugerarea de către Uniunea Europeană a participării la o astfel de grupare, anterior integrării, pentru a dobândi experiența necesară privind constrângerile și beneficiile unor astfel de participări;

- dacă extinderile anterioare s-au bazat pe criterii economice, legate deci de potențialul economic al noilor membri (vezi primul val – aderarea Angliei, Irlandei și Danemarcei) și de reducerea concurenței dintre statele din Uniunea Europeană și cele din afara acesteia, geopolitice, legate de atenuarea tensiunilor dintre Spania și Anglia (al doilea val) sau pentru întărirea forței economice a Uniunii Europene (al treilea val – Austria, Suedia, Finlanda) și nevoia de întărire a capacității concurențiale a participanților la grupare față de S.U.A. și Japonia, extinderile actuale s-au bazat în special pe deciziile politice.

În 2000, comisarul european pentru lărgire, Günther Verheugen, sublinia caracterul unitar al Europei și ireversibilitatea extinderii spre Est *“lărgirea Uniunii Europene este un proces ireversibil ... Nu vom lăsa Europa să fie divizată pe criterii politice, ideologice sau de altă natură”*.¹

Cadrul principal de gestiune al extinderii Uniunii Europene spre Est, conform analizei perioadei 1994-2004, făcute de Preston în publicația „Enlargement and Integration in the European Union” – London Routledge, 1997, scoate în evidență următoarele elemente:

- statele candidate trebuie să accepte *acquis communautaire* în întregime; nu este permisă derogarea perma-

nentă de la nici un aspect al *acquis-ului*;

- negocierile de aderare sunt concentrate aproape exclusiv asupra aspectelor practice legate de preluarea *acquis-ului* de către statul candidat;

- problemele ce apar în caracterul divers mai pronunțat al unor grupări integraționiste extinse sunt rezolvate prin crearea unor noi instrumente ce se suprapun celor existente, mai degrabă decât printr-o reformă fundamentală care să elimine sau să atenueze consecvențele instrumentelor existente;

- noii membri sunt integrați în structura instituțională comunitară pe baza unor adaptări progresive a acestora din urmă, cu promisiunea unei reforme mai cuprinzătoare după momentul extinderii;

- se preferă negocierea cu grupuri de state care au deja relații strânse de colaborare între ele;

- statele membre folosesc procesul de extindere pentru urmărirea propriilor interese și externalizarea, pe o bază comună, a problemelor de pe plan intern.

Diferiți alți analiști susțin ideea că extinderea spre Est a generat un număr mare de abordări și opinii, dar de esență rămâne trecerea de la abordarea statelor candidate din Est ca un *grup compact*, la tratarea fiecăruia ca o individualitate distinctă, cu efecte pozitive asupra ambilor parteneri.

Printre factorii care au influențat viziunea Uniunii Europene asupra extinderii se evidențiază: *gradul de pregătire a țărilor candidate, implicațiile extinderii asupra bugetului comunitar și stadiul avansat de integrare în Uniunea Europeană*.

În urma analizelor efectuate s-a ajuns la concluzia că practic extinderea depinde de trei factori și anume: *pregătirea internă a statelor candidate, pregătirea internă a Uniunii Europene și negocierile de aderare propriu-zise*.

În ceea ce privește țara noastră, se poate afirma că se află într-o conjunctură specială, aderarea urmând să aibă loc la 3 ani după ultima extindere și deci trebuind să obțină consensul celor 25 de membri ai Uniunii Europene. Această situație prezintă, e drept, unele avantaje, în sensul adaptării mai bine la exigențele UE, dar și dezavantaje. Este posibil să apară, din partea unor state din grupul celor 25, și unele rețineri cu privire la acceptarea României sau la îndeplinirea de către țara noastră a criteriilor de aderare. Iată de ce trebuie abordate cu multă responsabilitate toate aspectele legate de procesul de negociere și de îndeplinirea criteriilor aderării de către toți factorii implicați în acest proces.

În prezent, toată literatura de specialitate definește implicațiile transferului de competență în materie de politică economică, de la nivel statal la cel supranațional, prin prisma fenomenului de europenizare. După Rafaelli, *europenizarea este un “proces de construire, diseminare și instituționalizare, formală și informală, a regulilor, procedurilor, paradigmatelor de politică economică, know-how, convingeri și valori comune definite și consolidate în logica procesului decizional al Uniunii Europene care fac obiectul integrării lor în logica proceselor decizionale,*

Autorul: general de brigadă dr. Traian PIGUI, șeful Direcției Domenii și Infrastructuri, a publicat lucrări și articole, cu o tematică circumscrisă specialității domniei sale (doctorat în științe economice), precum și apărării și securității naționale, regionale și globale.

discursului, structurilor politice și instituționale și politicile economice naționale ale statelor membre”.

Potrivit acestui concept, modelul european de guvernare economică se extinde și afectează atât țările membre cât și țările candidate (deci și România), în sensul impunerii unor modele, norme și politici comunitare, cu implicații importante asupra politicilor

naționale și a cadrului instituțional de adoptare și aplicare al acestora. Criteriile de aderare adoptate la Copenhaga se constituie ca principal instrument al europeanizării și un factor important în adaptarea politicilor economice, administrative, juridice etc. la cele comunitare.

2. Costuri și beneficii ale integrării în Uniunea Europeană

Aceste schimbări presupun de bună seamă costuri pentru fiecare stat candidat, dar și beneficii care vor fi însemnate în măsura în care se va ajunge la un grad ridicat de compatibilitate.

Principalele transformări la nivel economic și politic au fost rezumate de Preston în lucrarea prezentată anterior astfel:

	Impact direct	Impact indirect
Economic	- eliminarea barierelor comerciale; - aplicarea criteriilor comunitare în materie de concurență; - implementarea instrumentelor PAC în agricultură; - accesul la fondurile structurale	- reorientarea fluxurilor comerciale; - restructurarea industrială și agricolă; - implicații în plan regional; - aderarea la criteriile de convergență pentru U.E.M. (Maastricht)
Politic	- prevalența dreptului comunitar asupra celui național; - aplicabilitatea directă a legislației comunitare; - modificarea Constituției și a statutului constituțional al Parlamentului național; - prezentarea și participarea la procesul decizional comunitar.	- reorientarea politicii externe; - modificarea modului de elaborare și punere în practică a politicilor guvernamentale; - apariția de noi modele de reprezentare a intereselor la nivelul societății.

Aceste transformări presupun și costuri în mod deosebit în perioada preaderării care pot fi grupate (categorisite) astfel:

- **costuri de adoptare a normelor și politicilor europene (acquis-ul comunitar)** respectiv, costuri pentru: crearea sau modificarea cadrului instituțional de aplicare a acestora, de formare a resurselor umane din aceste structuri, de asumare a obiectivelor comunitare de politică economică;
- **costuri legate de respectarea și implementarea standardelor definite de normele și politicile europene**, respectiv costuri pentru modernizarea infrastructurii de transport, standarde de muncă și protecție socială, protecția consumatorilor, standarde de moduri și calitate, dar și costuri derivate

din procesul de liberalizare a circulației mărfurilor, serviciilor, persoanelor și capitalurilor;

- **costuri legate de modernizarea economiei** pentru a putea satisface cerințele impuse în Uniunea Europeană și pentru a face față presiunilor concurențiale din interiorul acesteia. Aici se includ costurile legate de modernizarea capacităților de producție din sectoarele economiei, mai puțin cele pentru modernizarea echipamentelor de producție.

După cum se poate observa, cuantumul costurilor și implicit efortul pe care țara noastră trebuie să-l facă este direct legat de decalajele existente între standardele economice atinse la noi și cele ale statelor Uniunii, precum și între structurile instituționale și politicile economice existente la noi și cele ale modelului european. Efortul are însă drept rezultat o accelerare a proceselor de reformă, adoptarea unor măsuri în vederea creșterii economice și implicit a creșterii competitivității firmelor românești.

Principalele beneficii ale aderării țării noastre la Uniunea Europeană constau în:

- **suplimentarea și diversificarea resurselor financiare**, prin accesarea țării noastre la fondurile structurale și la cele de coeziune;
- **beneficii derivate din statutul de membru**, prin participarea la piața unică, la uniunea economică și monetară precum și printr-o mai substanțială susținere a intereselor naționale prin participarea la instituțiile Uniunii Europene;
- **accelerarea reformelor și susținerea tranziției prin furnizarea elementelor pentru definirea politicilor economice naționale**, asistența tehnică acordată de Uniunea Europeană țării noastre în diferite domenii fiind benefică în toată această perioadă.

Țara noastră urmărește să îndeplinească criteriile de la Copenhaga pentru a putea avea o economie de piață funcțională capabilă să facă față competiției în cadrul uniunii, în acest sens fiind concentrate toate eforturile organelor și organismelor implicate.

Privind la nivel macro-economic raportul de evaluare **costuri-beneficii** conduce la următoarele efecte directe ale procesului de integrare:

Costuri:

- cota de participare la programele europene;
- investiții obligatorii;
- renunțări – rezultate din afectarea partenerilor sau din posibile penalități;

Beneficii:

- fluxuri monetare sporite;
- facilitarea accesului la programe, comerț, circulația forței de muncă;
- creșterea gradului de integrare a sistemului socio-economic românesc în cel european;
- creșterea competitivității.

Integrarea României în Uniunea Europeană în anul 2007 va aduce fără îndoială o serie de avantaje atât în plan economic cât și în celelalte sectoare, dintre acestea și cel mai important fiind dat de gradul de deschidere a economiei către restul lumii, respectiv ponderea importurilor și exporturilor de bunuri și servicii în PIB. Studiile arată că acesta va crește treptat de la 76% la peste 100% în anul 2015, având ca efect creșterea fluxurilor de investiții străine către ramurile economiei românești, creșterea capacității de acoperire a necesarului de finanțare externă a deficitelor interne, creșterea fluxurilor bilaterale de forță de muncă și implicit creșterea productivității muncii ca urmare a transferului de tehnologie și de fonduri structurale destinate dezvoltării.

NOTE DE FINAL

¹ Günter Verheugen – comisar european responsabil cu probleme legate de lărgirea Uniunii Europene, în alocuțiunea susținută în fața Parlamentului European în octombrie 2000.

PROPUNERI

Data fiind complexitatea procesului de integrare în Uniunea Europeană, nu numai pentru țara noastră, ci pentru toate țările continentului care doresc acest lucru, este bine ca etapele, exigențele, criteriile și obiectivele integrării să facă obiectul unor activități speciale, astfel încât toată lumea să fie în cunoștință de cauză și să înțeleagă foarte bine ce anume presupun astfel de eforturi. De aceea, considerăm că, în cadrul Universității Naționale de Apărare, ar putea fi deschise unele cursuri (seminarii) opționale prin care cadrele și studenții să fie angajați efectiv atât în cunoașterea acestui proces, cât și în analiza profundă a implicațiilor sale în domeniul apărării și securității naționale. În cadrul Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate, problematica implicațiilor integrării europene în domeniul securității și apărării ar putea fi abordată multilateral și evaluată în permanență, atât conceptual cât și practic-aplicativ.

COLOCVIU STRATEGIC este o publicație a Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate ce include rezumate ale temelor de cercetare științifică, conferințelor, simpozioanelor, seminariilor, meselor rotunde, opinii și puncte de vedere ale unor personalități de marcă din armată și societate, din țară și străinătate, implicate în cercetarea științifică din domeniul securității.

Publicație realizată cu sprijinul Editurii și Tipografiei
Universității Naționale de Apărare
Tehnoredactare computerizată: Marioara BĂJENARU
Supliment al revistei *IMPACT STRATEGIC*
ISSN: 1582-6511; B: 27203

Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate
Șos. Panduri, nr. 68-72, Sector 5, București
Telefon: 410.52.20, Fax 410.03.64
e-mail: cssas@unap.ro
web: www.unap.ro